

Phân tích và nêu cảm nghĩ về bài thơ Đất nước - Nguyễn Đình Thi

Tham khảo tuyển chọn những bài văn mẫu hay chủ đề Phân tích và nêu cảm nghĩ về bài thơ Đất nước (Nguyễn Đình Thi).

Đề bài: Phân tích bài thơ "Đất nước" của Nguyễn Đình Thi và nêu cảm nghĩ của em về bài thơ.

Bài làm:

Bài văn phân tích bài Đất Nước hay nhất của học sinh lớp 12

Nhắc tới Nguyễn Đình Thi chúng ta nhớ ngay đến một nghệ sĩ đa tài, có đóng góp lớn cho văn học nghệ thuật nước nhà trên nhiều lĩnh vực. Nhìn lại sự nghiệp sáng tác nghệ thuật của ông có thể khái quát rằng, ngợi ca đất nước đẹp giàu, bất khuất, nhân dân cần cù, anh dũng chính là cảm hứng nồng đậm nhất. Hiện lên từ những trang văn, bài thơ, bài hát của Nguyễn Đình Thi là hình tượng một đất nước từ trong gông xiềng áp bức vùng dậy tự giải phóng và rực rỡ trong ánh sáng thời đại mới. Đất nước là một trường hợp tiêu biểu như thế, một trong những đỉnh cao của thơ trữ tình cách mạng Việt Nam.

Đất nước có ý nghĩa khá đặc biệt. Nó là sản phẩm của một quá trình nung nấu, một sáng tác mang tính chất tổng hợp. Hãy để ý đến thời gian tác giả sáng tác bài thơ: 1948 - 1955. Đây là một dấu hiệu lạ chứng tỏ điểm độc đáo của Đất nước và là căn cứ quan trọng để hiểu đúng bài thơ. Thông thường, một bài thơ trữ tình với dung lượng ấy được sáng tác chỉ trong một ngày, một buổi, thậm chí chỉ trong dăm ba tiếng đồng hồ (Bên kia sông Đuống của Hoàng Cầm, Tây Tiến của Quang Dũng là thế). Vậy tại sao Đất nước được hình thành, được khởi bút từ thời kì đầu dân tộc bước vào cuộc trường chinh chống thực dân Pháp mà đến tận ngày kháng chiến trường kì thắng lợi, hoà bình lập lại mới hoàn thành? Điều đó phản ánh ý đồ của Nguyễn Đình Thi như ông đã có dịp tâm sự. Viết Đất nước, nhà thơ muốn tạo dựng một tượng đài Tổ quốc Việt Nam trong Cách mạng tháng Tám, trong chín năm kháng chiến anh hùng phần nào tương xứng với tầm vóc cao đẹp của đất nước ta trong lịch sử. Với mong muốn này, dễ hiểu vì sao nhà thơ phải đầu tư thời gian, cần tập trung tâm trí và đưa vào đây (tất nhiên có sửa chữa) một số đoạn vốn ở các bài thơ khác. Lẽ thường, khi vượt qua một chặng đường lịch sử, nhìn lại để tổng kết, để tự hào, mới có thể hoàn thiện bức tượng đài. Đất nước trở thành một sáng tác mang tính chất tổng hợp, hài hoà giữa cảm hứng sử thi hùng tráng với rung cảm trữ tình thiết tha khi ca ngợi một đất nước từ trong gông xiềng áp bức, từ trong lam lũ đói nghèo vùng dậy tự giải phóng, anh dũng chiến đấu bảo vệ quyền độc lập tự do thiêng liêng và rực rỡ trong ánh sáng thời đại mới.

Thời gian sáng tác, ý đồ nghệ thuật nêu trên chính là cơ sở để chúng ta phân tích vẻ đẹp của hình tượng đất nước trong bài thơ này. Đất nước trở thành hình tượng trung tâm trong bài thơ. Nếu cần chọn một từ, chỉ một từ thôi, nói trúng vẻ đẹp cơ bản nhất của hình tượng này, hẳn đó là từ vận động. Một đất nước trường chinh trên dăm dài lịch sử, một đất nước có truyền thống bất khuất, bền bỉ đang ngời lên trong hiện tại đau thương, khó

Phân tích và nêu cảm nghĩ về bài thơ Đất nước - Nguyễn Đình Thi

lửa và đang vững bước đi tới tương lai tươi sáng - đó là cảm nhận rõ rệt nhất khi đọc bài thơ này. Cả bài thơ toát lên sự vận động. Từng khổ thơ cũng thể hiện sự vận động trên trục thời gian quá khứ - hiện tại - tương lai. Đây là đất nước có lịch sử dài lâu, đất nước của những người chưa bao giờ khuất:

Nước chúng ta

Nước những người chưa bao giờ khuất

Đêm đêm rì rầm trong tiếng đất

Những buổi ngày xưa vọng nói về.

Đất nước của bao thế hệ chưa bao giờ khuất ấy đang vươn mình lớn dậy trong hiện tại gian khổ, đau thương:

Từ những năm đau thương chiến đấu

Đã ngời lên nét mặt quê hương

Từ gốc lúa bờ tre hồn hậu

Đã bật lên những tiếng căm hờn.

Chính từ trong hiện tại chiến đấu anh dũng, lao động cần cù ấy gương mặt đất nước ngày một ngời sáng. Đường như càng về cuối bài thơ, cảm hứng tương lai càng nồng đậm:

Ngày nắng đốt theo đêm mưa gội

Mỗi bước đường mỗi bước hi sinh

Trán cháy rục nghĩ trời đất mới

Lòng ta bát ngát ánh bình minh.

Trong cuộc trường chinh vạn dặm, đất nước mình ngày càng vững bước tới tương lai, trong "vất vả đau thương" đất nước mình càng "tươi thắm vô ngần" - đó là cảm nhận sâu sắc của Nguyễn Đình Thi về sức sống bền bỉ, mãnh liệt của dân tộc Việt Nam, con người Việt Nam.

Một đặc điểm nữa là hình tượng đất nước trong bài thơ này mang vẻ đẹp bình dị mà cao cả trong ánh sáng thời đại mới. Hãy chú ý hệ thống hình ảnh về đất nước trong bài thơ. Xây dựng tượng đài phải có chất liệu. Để làm việc đó, có tác giả lấy chất liệu chủ yếu từ lịch sử, có tác giả tìm chất liệu chủ yếu từ văn hoá dân gian... Hình tượng đất nước được

Phân tích và nêu cảm nghĩ về bài thơ Đất nước - Nguyễn Đình Thi

Nguyễn Đình Thi xây dựng bằng những vẻ đẹp của thiên nhiên xanh tươi, dạt dào sức sống, bằng những hành động chiến đấu anh dũng, lao động cần cù của nhân dân. Nhà thơ đã ngắm nhìn, cảm nhận đất nước từ chỗ đứng, bằng tấm lòng của "chúng ta" - những con người vừa được cách mạng giải phóng khỏi thân phận nô lệ khổ nhục đang đứng lên làm chủ non sông đất nước mình. Bởi thế, đất nước này rất đổi bình dị, thân thương mà cao cả, kì vĩ trong ánh sáng thời đại mới. Đất nước, đó là mùa thu hương cốm mới, núi đồi, rừng tre phấp phới. Đất nước, đó là những cánh đồng thơm mát, những ngả đường bát ngát, những dòng sông đỏ nặng phù sa, gốc lúa bờ tre hồn hậu. Đất nước, đó là "Trời đầy chim và đất đầy hoa", "Khói nhà máy cuộn trong sương núi - Kèn gọi quân văng vẳng cánh đồng"... Bình dị, thân thương là thế nhưng đất nước ấy mang tầm vóc mới bởi đang do những con người lao động làm chủ - đất nước của thời đại dân chủ nhân dân:

Ôm đất nước những người áo vải

Đã đứng lên thành những anh hùng.

Cảm hứng về đất nước của Nguyễn Đình Thi gắn liền với niềm tự hào mang tính dân chủ của thời đại mới. "Trời xanh đây là của chúng ta - Núi rừng đây là của chúng ta" - chỉ đến thơ ca sau Cách mạng tháng Tám mới xuất hiện đại từ "chúng ta" với tư thế ấy, tầm vóc ấy.

Có thể tìm thấy nhiều đoạn, nhiều khổ thơ đặc sắc trong Đất nước để chứng minh cho các đặc điểm trên của hình tượng trung tâm trong bài thơ.

Lịch sử dài lâu của đất nước, sức sống bền bỉ của bao thế hệ ông cha được Nguyễn Đình Thi cảm nhận sâu sắc :

Nước chúng ta

Nước những người chưa bao giờ khuất

Đêm đêm rì rầm trong tiếng đất

Những buổi ngày xưa vọng nói về.

Về ngôn từ, hình ảnh, giọng điệu, đoạn thơ này chứng tỏ cảm xúc thiết tha, lắng đọng của Nguyễn Đình Thi. Dù ngắn nhưng đoạn thơ bố cục có tầng lớp theo lối diễn dịch sau khi xướng lên đối tượng để nhìn ngắm, chiêm nghiệm. "Nước chúng ta" là nước như thế nào ? Đây là "Nước những người chưa bao giờ khuất". Điều đó thể hiện ở đâu ? Hai dòng tiếp sau lại là sự diễn giải, chứng minh cụ thể.

Đất nước là bài thơ được viết theo thể tự do, câu dài, câu ngắn xen kẽ. Rõ ràng, "Nước chúng ta" là dòng thơ ngắn nhất trong bài. Nó cất lên lời xưng danh đồng dạng, đàng

Phân tích và nêu cảm nghĩ về bài thơ Đất nước - Nguyễn Đình Thi

hoàng. Đã xưng danh thì phải ngấn, phải cất cao đỉnh đạc. Nó toát lên niềm tự hào về đất nước, về quyền làm chủ đất nước ấy.

Nguyễn Đình Thi không phải là người đầu tiên, người duy nhất khẳng định sức sống bền bỉ của truyền thống dân tộc nhưng ông đã có cảm nhận, cách thể hiện của riêng mình. Nhiều người thường nói truyền thống đất nước, sức sống cha ông qua những tấm gương, câu chuyện lịch sử, qua những danh lam thắng cảnh, sự tích núi sông, nghĩa là qua những hình ảnh mang tính thị giác. Ở đây, Nguyễn Đình Thi lại nói qua hình tượng âm thanh. Một âm thanh gần gũi mà thiêng liêng đặc biệt. Cứ đêm đêm vọng lên từ lòng đất tiếng nói của những người chưa bao giờ khuất. Hình bóng và tâm linh của bao thế hệ ông cha vẫn còn thức động giữa hôm nay. Chữ *rì rầm* gọi lên thứ âm thanh không lớn nhưng không bao giờ dứt. Đã là tiếng trong lòng đất thì phải rì rầm. Hãy chú ý những từ ngữ của đoạn thơ: *khuất, rì rầm, ngày xưa, vọng* - chúng tạo nên một không khí cổ kính, trầm lắng đặc biệt. "Đêm đêm" là hiện tại, "những buổi ngày xưa" là quá khứ xa xưa. Hai chiều thời gian tưởng chừng rất xa nhau được kéo nhập làm một qua tiếng rì rầm ấy, trong không khí ấy. "Đêm đêm rì rầm trong tiếng đất" - tại sao viết tiếng đất chứ không phải lòng đất? Hình như ở đây có hai thứ tiếng. "Rì rầm" là tiếng của con người, của nhân sinh. "Tiếng đất" là tiếng của núi non, của vũ trụ. Tiếng của ông cha, của lịch sử đã hoà trong tiếng của đất đai, của vũ trụ mà vọng mãi muôn đời.

Nhằm ca ngợi tinh thần bất khuất của nhân dân ta, sự vùng dậy quật cường của đất nước, nhằm tố cáo tội ác của kẻ thù, Nguyễn Đình Thi đã dựng tả gương mặt quê hương, đất nước đau thương trong lửa khói chiến tranh. Nhiều người cho rằng khổ thơ dưới đây thuộc loại hay nhất của thơ ca kháng chiến chống thực dân Pháp:

Ôi những cánh đồng quê chảy máu

Dây thép gai đâm nát trời chiều

Những đêm dài hành quân nung nấu

Bổn bồn chồn nhớ mắt người yêu.

Nhận xét ấy có căn cứ bởi đây là những câu thơ vừa giàu tính tạo hình vừa giàu cảm xúc. Nguyễn Đình Thi từng tâm sự rằng đây là những câu thơ được viết từ kỉ niệm trong cuộc đời kháng chiến, từ những buổi chiều cùng bộ đội hành quân qua các vùng quê hoang vu. Một họa sĩ dựa vào hai câu thơ này hoàn toàn có thể vẽ nên một bức tranh có hình khối, đường nét, sắc màu, có không khí và linh hồn. Những cánh đồng quê trống vắng, xác xơ vì bị lũ giặc tàn phá. Bầu trời chiều trên những cánh đồng ấy càng mờ xám, âm đạm. Nổi giữa mặt đất cánh đồng với bầu trời chỉ là những hàng dây thép gai của đồn giặc như tua tua xia cắt. Nhìn về phía tây, ánh hoàng hôn đỏ lựng đang hắt ngược một khoảng lên nền trời. Bức tranh này không có cây cối, cửa nhà mà toát lên vẻ lạnh lẽo, tang thương. Hình ảnh thơ lạnh, vắng mà thấm đẫm cảm xúc thương đau, uất hận. Chính từ màu đỏ của

Phân tích và nêu cảm nghĩ về bài thơ Đất nước - Nguyễn Đình Thi

hoàng hôn, từ máu của bao con người đã đổ trên quê hương mà Nguyễn Đình Thi liên tưởng đến cánh đồng đang chảy máu. Cũng bởi lòng xót xa đau đớn mà nhà thơ tưởng như dây thép gai đâm nát cả bầu trời đất nước. Trong các từ chảy máu, đâm nát có cả cõi lòng tan nát của nhà thơ. Thương đau, uất hận không nén nổi khiến lời thơ cất lên thành giọng điệu cảm thán.

Như thế, từ một hình ảnh, một ấn tượng thực, với hai câu thơ này Nguyễn Đình Thi đã vẽ nên một bức tranh mang ý nghĩa biểu tượng sâu sắc cho đất nước đau thương trong chiến tranh, bị kẻ thù giày xéo. "Nói về tội ác kẻ thù có thể có nhiều cách nói khác nhau, tôi không miêu tả cụ thể mà từ chất liệu cụ thể khái quát lên một điều gì sâu xa hơn".

Chính từ trong đau thương chiến đấu, gương mặt đất nước ngày càng ngời sáng. Các động từ ngời lên, bật lên đã diễn tả sự vùng dậy quật cường của dân tộc :

Từ những năm đau thương chiến đấu

Đã ngời lên nét mặt quê hương

Từ gốc lúa bờ tre hồn hậu

Đã bật lên những tiếng căm hờn.

Càng về cuối bài Đất nước, cảm hứng lạc quan càng nồng đượm. Đứng ở hiện tại chiến thắng vinh quang nhìn lại con đường lịch sử vừa qua của dân tộc, Nguyễn Đình Thi tinh táo và tự hào khẳng định:

Ngày nắng đốt theo đêm mưa giội

Mỗi bước đường mỗi bước hi sinh

Trán cháy rục nghễ trời đất mới

Lòng ta bát ngát ánh bình minh.

Bởi ý đồ tổng kết lịch sử, hệ thống hình ảnh trong khổ thơ trên kết hợp hài hoà mặt cụ thể, gợi cảm với tính khái quát, biểu tượng (ngày nắng đốt, đêm mưa giội, trán, lòng, trời đất mới, ánh bình minh). Con đường vừa qua của đất nước đâu bằng phẳng thăng thang. Trên con đường ấy, chúng ta vừa trải qua bao khó khăn, thử thách này lại tiếp ngay thử thách khác, mỗi bước đường phải trả giá bằng bao xương máu. Sức mạnh nào đã đưa dân tộc vượt qua con đường gian khổ, vinh quang ấy và bước tiếp tới tương lai tươi sáng ? Đó chính là lí trí tinh táo, tư tưởng cách mạng đúng đắn, phương pháp cách mạng khoa học, là tình cảm lạc quan phơi phới. Khi một cá nhân, một cộng đồng kết hợp được hai mặt này thì sẽ mang sức mạnh vô địch. Khổ thơ chứng tỏ sự tổng kết lịch sử sâu sắc của Nguyễn Đình Thi theo cách một nhà thơ trữ tình.

Phân tích và nêu cảm nghĩ về bài thơ Đất nước - Nguyễn Đình Thi

Mọi vẻ đẹp của hình tượng đất nước, những cảm hứng chính của Nguyễn Đình Thi được kết tinh khá trọn vẹn ở khổ cuối bài thơ. Đây là đỉnh điểm của cảm hứng sử thi khi ngợi ca tầm vóc đất nước, khi dựng tả bức tượng đài:

Súng nổ rung trời giận dữ

Người lên như nước vỡ bờ

Nước Việt Nam từ máu lửa

Rũ bùn đứng dậy sáng loà.

Khổ thơ xây dựng hình ảnh theo tầng lớp. Từ hình ảnh những lớp người cụ thể, Nguyễn Đình Thi liên tưởng, khái quát thành hình ảnh đất nước trong thời đại mới, nghĩa là khổ thơ kết hợp hài hoà tính tả thực, gợi cảm với tính biểu tượng. Trong một bài viết về việc sáng tác Đất nước, Nguyễn Đình Thi có giải thích rằng khổ thơ kết này được hình thành từ một hình ảnh thực chính mắt nhà thơ được chứng kiến. Đó là từ trong chiến hào đầy bùn đất, các chiến sĩ ta dũng mãnh xông lên tấn công vào đồn giặc Pháp. Quân phục các anh lấm lem nhưng lưỡi lê tuốt trần, bóng người lấp lánh trong lửa đạn. Chính từ đây, nhà thơ xây dựng một cảnh tượng thật giàu chất điện ảnh. Dưới bầu trời âm vang tiếng súng, dọc ngang chớp đạn, những lớp người ồ ạt xông lên với khí thế không gì ngăn cản nổi. Lớp này ngã, những lớp sau tiến bước, cứ ào ào như sóng cuộn. Sự đè nén, áp bức tàn bạo của kẻ thù khiến lòng hờn căm, giận dữ của dân ta càng nóng bỏng để vùng lên mạnh mẽ. Hình ảnh này gợi ta liên tưởng đến câu tục ngữ “Tức nước vỡ bờ”.

Từ hình ảnh cụ thể trên, Nguyễn Đình Thi đã khái quát, đúc kết nên hình tượng đất nước. Đó là một đất nước từ trong máu lửa đau thương của chiến tranh, từ trong bùn lầy của lam lũ, đói nghèo mà vươn mình đứng dậy. Hình tượng đất nước này khiến ta nhớ lại cái vươn vai kì diệu của chú bé làng Gióng thuở nào. Tầm vóc đất nước vụt trở nên kì vĩ lạ thường. Đúng là trong vất vả đau thương đất nước càng "tươi thắm vô ngần" như Nguyễn Đình Thi từng viết:

Anh yêu em như yêu đất nước

Vất vả đau thương tươi thắm vô ngần.

Kiểu liên tưởng khái quát này ta sẽ còn bắt gặp khá nhiều trong thơ ca Việt Nam về sau. Chẳng hạn, từ tư thế hi sinh hiên ngang của anh giải phóng quân trên đường băng Tân Sơn Nhất (ở cuộc Tổng tiến công và nổi dậy xuân Mậu Thân 1968) nhà thơ - liệt sĩ Lê Anh Xuân liên tưởng đến "Dáng đứng Việt Nam tạc vào thế kỉ". Từ dáng đứng này, Lê Anh Xuân cảm nhận "Tổ quốc bay lên bát ngát mùa xuân" (Dáng đứng Việt Nam). Hay ở *Việt Nam, máu và hoa*, trong không khí hào hùng của thời đại dân tộc đánh đế quốc Mỹ

Phân tích và nêu cảm nghĩ về bài thơ Đất nước - Nguyễn Đình Thi

và chiến thắng, Tố Hữu ca ngợi: "*Ôi Việt Nam ! Từ trong biển máu - Người vươn lên, như một thiên thần !*".

Khổ thơ của Nguyễn Đình Thi còn hay ở thể sáu chữ, ở nhịp điệu vừa nhịp nhàng vừa ngày một đẩy tới, dâng cao (nhất là ở dòng thứ hai và dòng cuối). Nhịp điệu ấy cũng tương ứng với sự vươn lên mạnh mẽ, với tâm vóc kì vĩ của hình tượng đất nước. Điểm điểm của nhịp thơ chính ở chữ "sáng loà" cuối cùng. Từ đây, hiện lên hình tượng đất nước Việt Nam rục rờ, chói ngời trong ánh hào quang chiến thắng.

Bài phân tích Đất Nước đạt điểm cao tuyển chọn qua các kì thi

Nguyễn Đình Thi - một tâm hồn, một con người đa tài với những tác phẩm, bài viết đủ mọi thể loại. Văn học, soạn nhạc, triết học, lí luận phê bình... mặt nào cũng rất tài hoa. Về thơ ca, ông đã có những đóng góp quan trọng cho nền văn học Việt Nam với giọng thơ sôi nổi, đắm thắm và sâu lắng nhưng lại tao nhã, giản dị gần gũi với mọi người. Tác phẩm nổi bật trong thời kì này là bài thơ *Đất nước*. Được sáng tác từ 1948 - 1955, sự kết hợp hai bài thơ *Đêm mát tinh* và *Sáng mát trong như sáng năm xưa* đã giúp tác giả hình thành thái độ trân trọng, một cái nhìn đầy đủ về hình ảnh đất nước. Đất nước thực sự là cuốn biên niên sử bằng thơ hào hùng, oanh liệt, vinh quang và rục rờ của dân tộc.

Mở đầu bài thơ, Nguyễn Đình Thi đã lấy hình ảnh mùa thu đã xa, một mùa thu với những kí ức và hình ảnh đã thuộc về quá khứ:

Sáng mát trong như sáng năm xưa

Gió thổi mùa thu hương cốm mới

Tôi nhớ những ngày thu đã xa

Nguyễn Đình Thi đứng trước mùa thu của hiện tại và hồi tưởng về mùa thu quá khứ. Với hình ảnh thu trong lành, mát trong của sáng sớm, với gió mùa thu mang theo hương cốm, tác giả khiến người đọc cảm nhận một mùa thu quen thuộc, một mùa thu xưa đẹp đẽ. Vẻ đẹp của mùa thu, với tác giả, muôn đời vẫn vậy chẳng đổi thay, nỗi nhớ thương về cùng hoài niệm.

Chỉ với một câu thơ gió thổi mùa thu hương cốm mới đã đánh thức trong lòng người đọc hình ảnh mùa thu Hà Nội với vẻ đẹp truyền thống, tao nhã, bền vững và cổ xưa. Một chút gió heo may, một chút hương cốm thơm nức. Một hình ảnh quen thuộc kéo dài từ năm này qua năm khác không đổi thay.

Câu thơ tôi nhớ những mùa thu đã xa giống như câu thơ bản lẻ, chuyển hướng, đẩy tâm sự người đọc hướng về hiện tại:\

Phân tích và nêu cảm nghĩ về bài thơ Đất nước - Nguyễn Đình Thi

Sáng chớm lạnh trong lòng Hà Nội

Những phố dài xao xác hơi may

Người ra đi đâu không ngoảnh lại

Sau lưng thêm nắng lá rơi đầy

Khổ thơ sau vẫn là nhịp điệu chậm rãi, tràn đầy nhung nhớ. Nguyễn Đình Thi lại nhắc lại hình ảnh sáng. Nhưng ảnh thu Hà Nội của hiện tại đẹp mà buồn, gợi bao sự thương nhớ. Sáng mùa thu chớm lạnh trong lòng Hà Nội, hay đúng hơn là cái chớm lạnh của lòng người trước mỗi đợt, mỗi khoảnh khắc thu về. Cái tinh tế của nhà thơ được thể hiện qua câu chữ trong lòng Hà Nội. Liệu có phải đây thực ra là nỗi nhớ qua những câu thơ đầy khắc khoải và ám ảnh?

ở đây, còn gợi thêm một hình ảnh nữa về đặc trưng của Hà Nội: những phố dài và thêm một nét tinh tế nữa của nhà thơ, đó là việc sử dụng từ láy xao xác. Tất cả đều gợi ra sự vắng vẻ, hiu quạnh. Sự xao xác của lá thu hay là nỗi tâm sự đong đầy. Hình ảnh gió xao xác kết hợp với hình ảnh con phố dài đã tạo ra sự thu hút, sự sâu thẳm.

Và thật đột ngột, mạch cảm xúc của tác giả thay đổi, với hình ảnh người ra đi. Câu thơ thứ ba như một cái hát đầu ngạo nghễ, một sự quyết tâm đầy kiêu hãnh với chí lớn mang trong người. Nhưng câu thơ cuối lại là một tình cảm sâu lắng, trực tiếp, cảm xúc được dàn trải đều qua trang giấy qua cách ngắt nhịp của tác giả.

Có người nói, hình ảnh của Hà Nội đã thu lại trong câu thơ cuối: thêm nắng lá rơi đầy. Câu thơ đẹp và giàu sắc thái thẩm mỹ. Bức tranh thu Hà Nội thắm đầy nắng, gợi nên sắc thái quyến rũ trong tâm trí người ra đi. Mà có khi làm sao mà đi nổi khi một Hà Nội đẹp thế, quyến rũ như thế cứ níu chân chẳng cho đi, làm sao không khỏi mềm lòng.

Đó là mùa thu của quá khứ, còn mùa thu của bây giờ, của hiện tại rực rỡ hơn, tươi mát hơn. Và tự hào hơn trong lòng tác giả:

Mùa thu nay khác rồi

Tôi đứng vui nghe giữa núi đồi

Gió thổi rừng tre phấp phới

Trời thu thay áo mới

Trong biếc nói cười thiết tha

Phân tích và nêu cảm nghĩ về bài thơ Đất nước - Nguyễn Đình Thi

Một lời khẳng định đầy kiêu hãnh, gọi mở cho người đọc hướng về hình ảnh mùa thu trong sự đổi mới với mùa thu xưa. Chữ khác dường như không chỉ là sự khác biệt về thời gian, không gian như xưa, nay mà còn là sự khác biệt trong nhận thức và tư tưởng của con người. Vì một lẽ đơn giản là muôn đời thu vẫn thế, vẫn gió heo may cùng hương cốm. Vấn đề là cảm nhận của con người mà thôi. Mùa thu xưa là mùa thu của dân tộc nô lệ. Kiếp người khổ đau, vì vậy mà thu có vẻ ảm đạm và thê lương. Khi đã độc lập, mùa thu như rạng rỡ hơn, chan hoà hơn. Giữa sự thay đổi của đất trời, của cuộc đời mới, mỗi người cùng hoà vào tiếng vui chung. Con người giao hoà với đất trời và vũ trụ. Con người lắng nghe được âm hưởng vui mừng của niềm vui độc lập, đó là niềm hạnh phúc tột độ.

Ở đây, không gian thu được mở rộng khoáng đạt hơn. Với tiếng gió thổi rừng tre phấp phới, vẫn là gió thu, nhưng không phải lặng lẽ, buồn bã, mà là tiếng gió (thổi vào rừng tre) phấp phới như muốn giữ trọn niềm vui của con người vào thiên nhiên, vũ trụ. Hình ảnh rừng tre tượng trưng cho sức mạnh Việt Nam, vẻ đẹp của Việt Nam, niềm vui của thu độc lập. Tất cả như muốn cất lên tiếng reo ca tột độ.

Và trong xúc cảm thăng hoa, Nguyễn Đình Thi có những câu thơ hết mực tài hoa:

Trời thu thay áo mới

Trong biếc nói cười thiết tha

Gió thổi mùa thu hương cốm mới

Mùa thu như được nhân hoá và người đọc cảm thấy mùa thu như một thiếu nữ điệu đà, thướt tha đang khoác tấm áo mới rạng rỡ, tươi tắn và dịu dàng. Phải chăng tấm áo ấy là của sự độc lập, tự do của dân tộc?

Mùa thu ở đây vừa có nét tươi trong trẻo của một mùa thu muôn đời, lại vừa có sự phấn khởi, vui mừng. Câu thơ đã gọi ra tất cả xúc cảm, sâu lắng, huyền ảo... tạo ra sự giao hoà giữa niềm vui của con người và niềm vui của đất trời trong ngày độc lập.

Và cảm xúc của nhà thơ như trải dài qua khổ thơ:

Trời xanh đây là của chúng ta

Núi rừng đây là của chúng ta

Những cánh đồng thơm mát

Những ngả đường bát ngát

Những dòng sông đỏ nặng phù sa

Phân tích và nêu cảm nghĩ về bài thơ Đất nước - Nguyễn Đình Thi

Các câu thơ như cuốn vào nhau. Với cách ngắt nhịp mạnh mẽ, ngắn đã tạo ra âm hưởng hùng tráng, tràn đầy niềm tự hào. Nguyễn Đình Thi bây giờ như đang là một hướng dẫn viên, giới thiệu và tỏ bày với mọi người về cảnh sắc quê hương. Đây là núi rừng, trời xanh, kia là cánh đồng, ngã đường, xa hơn nữa là dòng sông. Tất cả như đang phơi bày vẻ đẹp, sự mỹ lệ vốn có của bản thân. Hay nói đúng hơn, đây là sự háo hức, tất cả sự hãnh diện, vinh dự với tư cách là người làm chủ. Tác giả nhấn mạnh vào quan hệ từ của như muốn khẳng định sự sở hữu và quyền tự chủ của bản thân.

Ở đây đã có sự thay đổi về cách xưng hô, có sự hoà nhập giữa cái tôi của Nguyễn Đình Thi, của người nghệ sĩ với cái chung của cả dân tộc. Nguyễn Đình Thi không chỉ nói tiếng nói chung của mình mà còn nói tiếng nói chung của cả dân tộc, của mọi người bằng hai tiếng chúng ta đầy kiêu hãnh.

Vào thời Pháp thuộc, không hề có chuyên quan niệm chúng ta. Tất cả đều đặt dưới sự kiểm duyệt gắt gao của bọn thực dân. Chỉ có thời đại mới, chỉ có xã hội và cái chung của chúng ta, chỉ có thời đại mới, chúng ta mới có thể hít thở không khí mát lạnh của thu tự do, chứ không còn bức bối ngột ngạt như trước. Nguyễn Đình Thi như muốn khẳng định tính ưu biệt của xã hội mới.

Cảm xúc dâng trào khi nghĩ về sự tự do, độc lập, niềm vui mừng hân hoan bỗng nhiên trầm lắng trong sự suy tưởng:

Nước chúng ta

Nước những người chưa bao giờ khuất

Đêm đêm rì rầm trong tiếng đất

Những buổi ngày xưa vọng nói về.

Nhịp thơ bỗng thay đổi, mang xúc cảm trầm lắng, ẩn chứa thái độ thành kính thiêng liêng, hướng người đọc trở về quá khứ lịch sử của quê hương. Khi con người ta vui mừng, hân hoan về một chiến thắng thì bao giờ, sau đó cùng sẽ là những giây phút trầm mặc suy nghĩ về cái giá của chiến thắng đó. Tứ thơ của Nguyễn Đình Thi về đất nước tạo nên một chiều sâu khôn cùng. Đất nước ở đây không chỉ được cảm nhận ở hiện tại mà được nhìn nhận trong chiều sâu quá khứ. Quá khứ là bệ phóng, điểm tựa của hiện tại. Theo ông, đất nước ở đây là đất nước của những con người bất tử, chưa bao giờ khuất phục. Chữ rì rầm kết hợp với từ vọng tạo ra sự hô ứng, cộng hưởng kì diệu. Như thế người cảm nhận được cái cao cả, thiêng liêng, sự gần gũi và thân thiết.

Nguyễn Đình Thi như muốn nêu lên bài học lịch sử cha ông, đạo lý của cha ông được ghi tạc lại trong tâm khảm mỗi con người Việt Nam, ngõ như lời trò chuyện, tâm tình, thú vị

Phân tích và nêu cảm nghĩ về bài thơ Đất nước - Nguyễn Đình Thi

của những người xưa. Tạo nên xúc cảm thiêng liêng thành kính nhưng lại thân thiết và gần gũi. Khổ thơ như khúc nhạc trầm trong bản Instrumental (hoà tan) của Đất nước.

Khi suy nghĩ về tự do độc lập, về bài học lịch sử của cha ông, Nguyễn Đình Thi hướng dòng suy nghĩ của mình về quá khứ đấu tranh của dân tộc, với những khốc liệt vốn có của nó:

Ôi nhưng cánh đồng quê chảy máu

Dây thép gai đâm nát trời chiều

Những đêm dài hành quân nung nấu

Bông bòn chôn nhử mắt người yêu

Những câu thơ tràn ngập cảm xúc đau thương sâu lắng. Hai câu đầu, có thể coi là hai câu đặc sắc thể hiện tài hoa của nghệ sĩ. Thơ của Nguyễn Đình Thi không chỉ giàu hình ảnh mà đầy ắp tính nhạc và hội họa. Các hình ảnh thơ mang giá trị hiện thực cao, sử dụng biện pháp tu từ đặc sắc: cánh đồng quê chảy máu, dây thép gai đâm nát trời... gợi ra một nỗi đau khôn cùng, vẻ đẹp bình yên của làng quê đã bị lãng quên, cái yên ả của không gian không còn. Thay vào đó là hình ảnh dây thép gai với tội ác chồng chất của kẻ thù và cánh đồng máu đầy sự đau thương. Câu thơ diễn tả sự khốc liệt của chiến tranh và tội ác ghê ghớm của quân thù, bộc lộ một nỗi đau lên đến tận cùng. Nỗi đau càng lớn, niềm căm thù càng sâu sắc.

Cái tài của tác giả là tự gửi vào thơ chất điện ảnh và hội họa đặc tả. Đọc thơ, người đọc như thấy trước mắt mình là cả hiện thực khốc liệt của những năm tháng khổ đau một cách tường tận và chi tiết. Ngòi bút của Nguyễn Đình Thi như một máy quay phim tài ba và đặc biệt giúp cho người đọc nhận ra một bức tranh ngập đầy máu của chiến tranh. Nỗi đau của con người và màu của ráng chiều đổ xuống gợi nên một màu tang tóc, đau thương. Màu máu đỏ là thay thế hoàn toàn cho sắc xanh của bầu trời, màu vàng óng của cánh đồng lúa. Nhưng ở hai câu sau, mạch cảm xúc có sự chuyển đổi. Tác giả nói tới hình ảnh của người chiến sĩ ra trận từ trong đau thương, đã quyết tâm nung nấu một ý chí mạnh mẽ. Câu thơ giàu chất hiện thực và chất lãng mạn. Vẽ nên hình ảnh sống động của người lính kiên cường bất khuất, lại vừa sâu lắng và lãng mạn của bài thơ.

Và ở khổ thơ tiếp, Nguyễn Đình Thi đã lí giải sâu xa về sức sống, tinh thần ý chí chiến đấu của người dân:

Từ những năm đau thương chiến đấu

Đã ngời lên nét mặt quê hương

Từ gốc lúa bờ tre hồn hậu

Phân tích và nêu cảm nghĩ về bài thơ Đất nước - Nguyễn Đình Thi

Đã bật lên những tiếng căm hờn

Câu thơ ngắt nhịp khoẻ, rắn rỏi, thể hiện sâu sắc niềm tự hào, kiêu hãnh của tác giả về sức sống và vẻ đẹp của cả dân tộc. Từ ngời và bật được dùng rất hay, sự trỗi dậy, hồi sinh kỳ diệu, sự toả sáng, sức sống của dân tộc.

Đất nước - Copy

Vẻ đẹp quê hương, sức sống dân tộc được khơi nguồn sâu xa từ năm tháng thương đau. Từ hình ảnh con người bình dị, chân lấm tay bùn đã vươn lên thành anh hùng dũng cảm trong hành động, kiên định trong ý chí. Tứ thơ gợi ra chiều sâu của suy tưởng ở khổ thơ tiếp:

Bát com chan đầy nước mắt

Bay còn giăng khỏi miệng ta

Thằng giặc Tây thằng chúa đất

Đưa dè cổ, đưa lột da

Khổ thơ này đã khắc họa trực tiếp tội ác của kẻ thù với niềm căm thù, nỗi đau tột cùng của nhân dân. Hình ảnh bát com chan đầy nước mắt là hình ảnh mang tính biểu tượng. Mồ hôi hoà quyện với nước mắt. Câu thơ gợi ra nỗi đau, sự xót xa của con người trong nô lệ. Cách xưng hô đối lập giữa một bên là chính nghĩa: ta, cùng với một bên là sự phi nghĩa: bọn thằng, đưa., như bao căm thù và uất hận được dồn lại.

Nhưng cho dù chiến tranh có khốc liệt như thế nào, dù quân thù tàn bạo đến đâu, chúng ta vẫn mang trong mình một khí phách anh hùng:

Xiềng xích chúng bay không khóa được

Trời đầy chim và đất đầy hoa

Súng đạn chúng bay không bắn được

Lòng dân ta yêu nước thương nhà

Cấu trúc không, đầy như muốn phủ định lại những gì mà quân đội Pháp đang cố gắng làm ở Việt Nam và khẳng định khí phách ngạo nghễ rất cao của dân tộc. Nhịp thơ mạnh mẽ, đánh thép làm cho câu thơ trở nên giàu sức biểu tượng. Sự đối lập giữa hai hình ảnh thơ xiềng xích và trời đầy chim, đất đầy hoa đã thể hiện tinh thần lạc quan của nhân dân, khí phách anh hùng của dân tộc bất chấp sự tàn khốc của chiến tranh và quân thù. Thể hiện sự tin tưởng vào chiến thắng sau này. Nguyễn Đình Thi đã chạm đến mạch nguồn

Phân tích và nêu cảm nghĩ về bài thơ Đất nước - Nguyễn Đình Thi

sâu xa của truyền thống dân tộc và đã khẳng định rằng: dân tộc Việt Nam không chỉ có khí phách anh hùng mà còn có khát vọng tự do và hoà bình.

Ở hai khổ tiếp theo, Nguyễn Đình Thi đã miêu tả cuộc chiến đấu của nhân dân ta:

Khói nhà máy cuộn trong sương núi

Kèn gọi quân văng vẳng cánh đồng

Ôm đất nước những người áo vải

Đã đứng lên thành những anh hùng

Ngày nắng đốt theo đêm mưa dội

Mỗi bước đường mỗi bước hi sinh

Trán cháy rục nghĩ trời đất mới

Lòng ta bát ngát ánh bình minh

Đó là niềm tin và hi vọng chiến thắng mạnh mẽ trong lòng tác giả. Nhịp thơ như giục giã, vẫy gọi mỗi con người trên con đường ra trận, tạo ra âm hưởng hào hùng của những con người anh hùng trong một đất nước anh hùng. Đó còn là sự tự hào của tác giả, những câu thơ đậm chất lãng mạn và sử thi, thể hiện một cảm xúc tươi mới đầy tin tưởng, tràn đầy âm hưởng hào hùng. Hai hình ảnh nắng đốt và mưa dội là quá trình gian khổ thăng trầm của dân tộc. Song từ trong gian khổ, khó khăn ấy, dân tộc vẫn đứng lên. Hai câu thơ kết giàu hình ảnh tráng lệ. Hình ảnh trán cháy rục và bát ngát ánh bình minh gợi lên nét vẽ rạng ngời về những đứa con của Tổ quốc dù có hi sinh, vất vả thì vẫn quyết tâm giành lại độc lập. Hình ảnh rất độc đáo, diễn tả sự thăng hoa của cảm xúc, niềm tin được thắp sáng. Người đọc hình dung được hình ảnh ngọn lửa của thất vọng. Câu thơ cuối tràn đầy kiêu hãnh, niềm vui, khát vọng bùng nổ hi vọng. Sự bát ngát của trời đất là sự bát ngát của niềm tin con người.

Và giờ đây, qua bao nhiêu khó khăn, khốc liệt, bao hi sinh, đất nước ta đã được độc lập:

Súng nổ rung trời giận giữ

Người lên như nước vỡ bờ

Nước Việt Nam từ máu lửa

Rũ bùn đứng dậy sáng lòa

Phân tích và nêu cảm nghĩ về bài thơ Đất nước - Nguyễn Đình Thi

Hai câu đầu tái hiện sinh động không khí của cuộc chiến, cùng với khí phách anh hùng của con người Việt Nam. Câu thơ thứ nhất ngập tràn tiếng rung, khiến người đọc cảm nhận được sự dữ dội. Động từ rung được dùng khá chính xác, không chỉ là sự rung chuyển, khuyh đảo mạnh mẽ mà còn diễn tả niềm căm thù tột cùng đối với quân thù.

Nguyễn Đình Thi đã sử dụng biện pháp nhân hoá và so sánh tài tình, ông khiến cho người đọc, ngay lập tức sau khi đọc xong hai câu đầu, cảm nhận được sự khốc liệt và sự mạnh mẽ, khí thế của quân đội ta phải ngập trời đất. Đến tận cuối bài thơ, tác giả mới gọi tên Việt Nam với sự tự do, tự chủ, sự kiêu hãnh. Ông cảm nhận được hình ảnh đất nước trong lòng. Từ máu lửa và bùn đen đã bật dậy và sáng loà, rực rỡ huy hoàng. Câu thơ giàu giá trị biểu tượng và tính khái quát, cộng với tính nghệ thuật rất cao. Nhịp thơ 2/2/2 vận động khoẻ khoắn, sự vươn lên của dân tộc bởi một sức sống kì vĩ và bất tử.

Bài thơ kết thúc bằng ánh sáng, thể hiện niềm tin và khát vọng mạnh mẽ, vinh quang. Đất nước đã ghi lại và vẽ nên một hình ảnh đất nước Việt Nam với bao thăng trầm, khói lửa để đến được ngày độc lập. Đất nước xứng đáng được coi là cuốn biên niên sử nước ta bằng thơ. Đây là sự kết hợp nhuần nhuyễn giữa sử thi và sáng tạo nghệ thuật tài năng của Nguyễn Đình Thi.